

Csipkés tanulmányút Hollandiában

Egyesületünk sikeresen pályázott az Erasmus+ program KA122-ADU felnőtt tanulási szektorában, így lehetőségünk nyílt arra, hogy tagjaink rövid futamidejű nemzetközi mobilitási programokban vegyenek részt, és értékes szakmai, valamint személyes tapasztalatokat szerezzenek.

Az első út Hollandiába vezetett 5 lelkes csipkeverővel. Az út időpontját megismerve láttunk neki a tervezgetésnek. Tudtuk, hogy Vekerdy Marcsi, - aki Hollandiában élő magyar hölgy, kiváló csipkekészítő és már a táborunkban is oktatott bennünket, valamennyien ismertük, és egyikőnkhez több évtizedes baráti kapcsolat fűzi – segít a hollandiai programok és minden egyéb megszervezésében. Ez biztosságot adott nekünk. Mivel az idősebb korosztályhoz tartozunk, így a nyelvi nehézségeink is adottak voltak.

Elérkezett az indulás napja. Repülővel mentünk, a Ferihegyi repülőtéren találkoztunk. Az út gyorsan eltelt, az eindhoveni repülőtéren már várt bennünket Vekerdy Marcsi férje, DR. Vekerdy Zoltán, aki szintén segítségünkre volt az ott töltött idő teljes időtartama alatt. Ő vezette azt a bérelt 9 személyes kisbuszt is, amivel közlekedni tudtunk a szállásunk és a programjaink helyszínei között. Mindketten házigazdaként törődtek velünk. A szállásunk az Észak Brabant tartományban volt „De Katjeskelder – Oosterhout” üdülőhelyen. Az épületek és az erdő, amelyben voltunk, hangulatában nagyon hasonlított a mindannyiunk számára sokat jelentő régi nyári táborunk helyéhez. Első este igyekeztünk „belakni” a házat. A ház nagyon kényelmes volt a földszinti nagy nappali és konyha mellett kétágyas szobákban hajthattuk álomra a szemeinket. Valamennyiünknek élményt adott a hatalmas üvegportállal rendelkező ház, aminek a teraszán madarak, és mókus is része volt a természetközelségnek. Megtudtuk, hogy Hollandiában kevesebb a napfény, emiatt vannak a hatalmas ablakok. Komfortérzetünket javította, hogy út közben be tudtunk vásárolni az elkövetkező napok közös étkezéseihez. Megérkezésünkkor Marcsi vacsorával várt bennünket.

Második napunk Hollandia ékességéről, a tulipánokról szólt. Kirándultunk Keukenhof-ba a tulipán fesztivál helyszínére. A tulipán kert meghatóan csodálatos volt. Ami még nagyon jó volt, hogy mindhárom oktató velünk tartott. Ez jó csapatépítő volt az elkövetkező napok előtt.

A holland oktatóink - Vekerdy Marcsi; Ina Blaas-Dhont; és Jenny Bax- mindent megtettek, hogy minél több élményben lehessen részünk. A tulipán parkba hoztak nekünk speciális holland töltött kiflit, máskor süteményt... A csipkekörüknek a volt vezetője - Bonny van Bergen - a meglévő mintáiból és azok eladásából befolyt összeggel egy jótékonyági alapot képezett – bár vele személyesen nem találkoztunk, de több belépőt is finanszíroztak kis csoportunk részére. A csodálatos tulipánok élménye után a szállásunkra mentünk vissza, ahol a következő napokban szükséges cérnáinkat átnézték és kiválogatták amelyik megfelelő lesz a s'Gravenmoer- i csipke készítésére. Az este folyamán feltekertük az orsóinkat és vártuk a következő napot, amikor nekiláthatunk a mindannyiunk közös hobbijához a csipkeveréshez. Amit előzetesen tudtunk, hogy lapos párnán dolgoznak a holland csipkeverők, a verőkéiket, velünk ellentétben, felülről fogják és tologatják a fekvő párnán. Mi hengerpárnán dolgozunk, „szoknyás verőkével”, ők sima felültekerőssel.

A holland emberek életritmusuk kissé eltér a miénktől. A reggelit és a déli étkezést hideg étellel oldják meg, este 6 órakor esznek főtt ételt. Elérkezett a csipkeverés napja, felvértezve álltunk neki a munkának. Hozzá kell tenni, hogy az 5 főből 4 résztvevőnek oktatói végzettsége van, valamennyien a Békés Megyei Népművészeti Egyesület közegében csábultak el a csipkék világába. Többszörös országos díjakkal rendelkező alkotók... Összegezve, nem kezdő csipkések.

A három oktatónk - Marcsi; Ina és Jenny már előre elkészítette azt a 40! oldalas tanfolyami anyagot, amit nekünk szántak. A nap a speciális félverés megismerésére volt szánva. Akkor még nem tudtuk, hogy ez a nap kevés lesz erre a feladatra.

Amit megtudtunk, hogy a 's-Gravenmoer csipke – jellegzetes holland technika amelyet 'sGravenmoer faluban készítettek, főként díszeként használtak. A csipkék Torchon stílusúak.

Egyedülálló a 's-Gravenmoer félverés: a motívumon mindig egyik oldalról a másikra dolgoznak, majd visszatérnek „üresen” – így szimmetrikus, függőleges szálak futnak át a motívumon

Amit a mi általunk ismert félverésről tudtunk és csukott szemmel is hibátlanul készítettük, az a 's-Gravenmoer félverés szempontjából inkább hátránynak számított, mint előnynek.

A csipkeverő csoportunk szorgalmasan dolgozott oda- vissza, mint Kőműves Kelemen a maga projektjén. A cérnafogyasztásunk nagyon takarékos volt, mert amennyit haladtunk előre, pont annyit kellett visszabontani is.

Felüdülésnek számított, hogy este meglátogattuk a s'Gravenmoer település csipkekörének foglalkozását. A jelen lévő szakköri tagok részére egy Magyarországról hozott saját munkáinkból összeállított mini kiállítást tudtunk bemutatni. Lehetőséget kaptunk egy PPT bemutatására, ahol a Békés Megyei Népművészeti Egyesületet is be tudtuk mutatni, illetve mind az öten be tudtunk mutatkozni. A tolmácsunk Marcsi volt.

A csipkeverő csoporttal való találkozásunkat előre tudtuk, így a szakköri tagoknak vittünk egy-egy vert csipkével díszített kulcstartót. A szakkör számára közös ajándékként átadtuk Illés Károlyné: Békés megye hímzései könyv és mintagyűjteményt. A látogatásunknak nagyon örültek, még a helyi újság újságírója, fotósa is jelen volt.

A következő napon délelőtt folytattuk a csipkeverést, hol előre, hol visszafele dolgoztunk. Délután látogatás Horst-ban a Museum de Kantfabriek-ban. Itt az 50-es évekből több csipkeverő gépet láthattunk működés közben is. Ezek a gépek lyukkártyás vezérléssel működtek. Ilyen gépet még egyikünk sem látott, főleg nem működés közben.

Minden napot csipkeveréssel kezdtünk és azzal is fejeztünk be. A tanulmányúton részt vevők hozzáállása, hangulata nagyon jó volt.

Az 5. napunkat a reggeli csipkézés után sétával folytattuk Breda városában, majd ellátogattunk Belgiumba, Turnhout-ba a Taxandriamuseumba. A múzeumban a csipkéken kívül megtudtuk, hogy ott a korabeli csipkeverőket a felhasznált tűk arányában fizették, ún. "tűpénzt" kaptak. Ez azt jelentette, hogy a finomabb, munkásabb csipkékhöz több tűt kellett felhasználni a készítőjének.

A szállásunkra való visszatérésünkör a holland csipkeoktatóinktól búcsút vettünk, közös vacsorára invitáltuk őket. Köszönet ajándékokat vittünk, ők szintén. A közösen eltöltött idő alatt nagyon megkedveltek bennünket, minden nap újabb és újabb mini kiállítást mutattak nekünk a saját gyűjteményükből. Búcsúzóul megölelgettek bennünket, ez nagy szó, mert ez Hollandiában nem szokás.

Az utolsó Hollandiában töltött napunk szokás szerint csipkeveréssel indult, majd délután Maarn-ban részt vettünk az LOKK (Holland Csipkeszövetség) workshop-ján. Saját munkáinkból kiállítást tettünk ki, itt is nagy volt az érdeklődés iránta. Nagy örömünkre adódott lehetőség fonal, könyv, csipkeverési kellékek vásárlására. Érdekes és szokatlan volt, hogy amerre jártunk, mindenhol ajándékokat kaptunk - csipkés könyveket, kiadványokat, cérnákat. Utolsó este búcsú vacsora a Vekerdy házaspártól a Landgoed „de Hannbroeck” palacsintázójában. Ez egy holland étel specialitás – töltött sós palacsinta.

A mi ajándékainkon túl egy bútorfestett medállal, és egy nyakba akasztható pálinkás pohárral a Békés Megyei Népművészeti Egyesület tiszteletbeli tagjává fogadtuk őket, a dogacserrel pedig jó egészséget, védelmet kívántunk nekik.

Az Erasmus + pályázat és a Békés Megyei Népművészeti Egyesület mellett Vekerdy Marcsi és Zoltán mindent megtett azért, hogy mi jól érezzük magunkat, sok élményben legyen részünk.

A 7. napon reggel 5 órakor indultunk Utrechtbe mikrobusszal, ahol vonatra szálltunk, 1400 kilométert vonatoztunk fél Európán keresztül, menet közben 5 kalauz üdvözölt bennünket, és 19 és fél óra utazás után éjszaka 0.29-kor érkeztünk Budapestre.

Hazaérkezésünk után a tanult csipketechnikát folytatjuk. Az általunk vitt ajándékok között Tóth Károlyné Körmöcbányai és Sárközi csipkemintákat feldolgozó könyvei is átadásra kerültek. Utólag tudtuk meg, hogy az egyik oktatónk, Ina már hozzákezdett a könyvben szereplő csipkeminták elkészítéséhez.

Köszönjük szépen a tanulmányút lehetőségét!

A Békés Megyei népművészeti Egyesület csipkekészítői: Kónya Sándorné, Romhányi Zsuzsanna, Tóth Károlyné, Tóthné Kiss Szilvia, Török Judit

Hongaarse gasten gaan voor de unieke 'schuine slag' uit 's Gravenmoer

De mossen tikken in dorpshuis De Geubel. Het is woensdagavond in 's Gravenmoer, de maandelijkse kringavond van kantsloeking Het Molenswêkje. Aan de tafels zitten niet alleen de vaste leden, maar ook vijf Hongaarse gasten.

Martijn Schraven
's Gravenmoer

De vijf gasten komen uit een land waarvan de taal op geen enkele andere Europese taal lijkt, maar de patronen op de kussens herkennen men se meten. Een patroon hoeft niet vertaald te worden. De Hongaarse dames zijn deze week in 's Gravenmoer in het kader van het Europese Erasmus-programma, dat culturele uitwisseling tussen landen stimuleert.

Dat zo'n project uitkomt bij een kantsloeking in een klein Brabantse dorp, zegt iets over hoe bijzonder dit ambacht is. En het zegt specifiek iets over 's Gravenmoer. Het museumkant van hier heeft internationale faam. De schuine neststeek geldt als kenmerkend voor het dorp.

"Het museumkant dat hier gemaakt werd, was vooral in trek bij de minder draagkrachtige mensen", vertelt Ina Blas, voorzitter van Het Molenswêkje. "Anders dan bijvoorbeeld het Belgische, Bevrse kant."

De Hongaarse dames verblijven deze week op vakantiepark De Katsjekelder. Van een ontspannen snoepreisje is geen sprake. Hoewel het absoluut gezellig is, is de reis ook een werkvakantie. Ze zijn al de hele dag in de weer geweest met de 's Gravenmoerse schuine nestslag. Blas wijst aan hoe de draden elkaar diagonaal kruisen, waardoor een levendig, licht schuin lopend netwerk ontstaat. Bij de rechte nestslag lopen de draden juist haaks, wat een strakker en regelmatig raster oplevert.

Marsi Vekerdy uit Enschede fungeert deze dagen als gids voor de Hongaarse gasten. Ze werd geboren in Hongarije en woont inmiddels al veertig jaar in Nederland. Toen ze werd gevraagd mee te denken over het Erasmus-programma, was zij het die voorstelde een bezoek aan 's Gravenmoer te brengen. "Ik kende al verschil-

lende mensen uit deze kantsloeking", vertelt ze. "Het moest zichtbare verschil zit in het kussen waarop gewerkt wordt. Waar de 's Gravenmoerse dames haas spelen in een vlak kussen steken, werken de Hongaarse gasten thuis op een cilindervormig kussen. Ook de werkrichting verschilt. In Hongarije wordt van onderaf gewerkt, terwijl we in Nederland van bovenaf werken", legt Vekerdy uit. "Dat is best even lastig."

Szilvia Kiss, voorzitter van de Hongaarse club, knikt bevestigend. "Heel moeilijk", zegt ze. "Maar ook heel leuk. We willen de techniek graag leren."

Wie rondkijkt in De Geubel, ziet vooral vrouwen die het ambacht al decennia beheersen. Jongere gezichten zijn schaars. Toch is het kantsloeken in 's Gravenmoer niet alleen iets van vroeger. Er wordt nog altijd lesgegeven aan nieuwe generaties, al gaat dat in kleine schappen.

Moeilijk, maar ook leuk. We willen de techniek graag leren

– Szilvia Kiss

Willy Verbunt is zelf al 43 jaar lid van Het Molenswêkje. Ze geeft op woensdagmiddagen samen met Tonnie den Boer les aan een klein groepje basisschoolleerlingen. Daarnaast begeleiden ze eens in de twee weken vijf meiden van 13 jaar en ouder. Maandelijks is er ook een bijeenkomst voor jonge vrouwen vanaf 17 jaar. "Kinderen hebben het zo door hoor", zegt Verbunt, terwijl ze een kleurrijk, gekantsloet werkje in de vorm van Donald Duck laat zien.

De Hongaarse dames hebben de rest van de week, onder andere, nog een bezoek gepland aan het kantsloemuseum in Horst (Limburg) en er zal ook nog veel geklost worden. Daarna is er wellicht nog even tijd om te shoppen voor souvenirs. Maar het belangrijkste nemen ze niet mee in een tas. De schuine nestslag van 's Gravenmoer zit tegen die tijd in hun vingers.

Deze week proberen Hongaarse dames de unieke manier van kantsloeken onder de knie te krijgen. FOTO: MARISTADUURM/REUTERS

Magyar vendégek a 's Gravenmoer-i egyedi ferde félverést választják

Csörögnek az orsók a De Geubel faluházban, 's Gravenmoerban szerda este van, a Het Molenwiekje csipkeverő kör havi összejövetele. Az asztaloknál nem csak a rendes tagok, hanem öt magyar vendég is ül.

Martijn Schraven

's Gravenmoer

Az öt vendég egy olyan országból származik, amelynek nyelve egyetlen más európai nyelvhez sem hasonlít, mégis azonnal felismerik a párnákon lévő mintákat. A mintát nem kell lefordítani. A magyar hölgyek ezen a héten 's Gravenmoerban tartózkodnak az európai Erasmus+ program keretében, amely az országok közötti kulturális cserét támogatja.

Az a tény, hogy egy ilyen projekt egy kis brabanti falu csipkekészítő körébe került, sokat elárul arról, hogy mennyire különleges ez a mesterség. És konkrétan 's Gravenmoerról is árulkodik. Az itt készült főkötőcsipke nemzetközi hírnévnek örvend. A ferde félverés a falu jellegzetességének számít.

„Az itt készült főkötőcsipke főként a kevésbé tehetősek körében volt népszerű” – magyarázza Ina Blaas, a Het Molenwiekje elnöke, „ellentétben például a Beveren-i belga csipkével.”

A magyar hölgyek ezen a héten a De Katjeskelder üdülőkörben tartózkodnak. Ez semmiképpen sem egy pihentető, kellemes kirándulás. Bár abszolút élvezetes, ez az utazás egyben munkaszabadság is.

Szerdán egész nap a Gravenmoer-i ferde félverés tanulásával voltak elfoglalva. Blaas rámutat, hogyan keresztezik egymást a szálak átlósan, enyhén ferde hálózatot hozva létre. Az egyenes félverésnél a szálak derékszögben futnak, ami szorosabb és szabályosabb rácsot eredményez.

Az Enschedében élő Marcsi Vekerdy ezekben a napokban idegenvezetőként segíti a magyar vendégeket. Magyarországon született, és negyven éve él Hollandiában. Amikor felkérték, hogy ötletekkel járuljon hozzá az Erasmus+ programhoz, ő javasolta 's Gravenmoer meglátogatását. „Már ismertem több embert ebből a csipkekészítő körből” – mondja.

A legszembetűnőbb különbség a párnában rejlik, amelyen dolgoznak. Míg a 's Gravenmoer-i hölgyek egy lapos párnába szúrják a gombostűiket, a magyar vendégek otthon, egy hengeres párnán dolgoznak. A munka iránya is eltérő. „Magyarországon alulról fogják a verőkéket, míg Hollandiában mi felülről” magyarázza Vekerdy. „Ez elég bonyolult.”

Kiss Szilvia, a magyar klub képviselője egyetértően bólint. „Nagyon nehéz” – mondja. „De nagyon izgalmas is. Nagyon szeretnénk megtanulni a technikát.”

Aki körülnéz a De Geubelben, főként olyan nőket lát, akik évtizedek óta elsajátították a mesterséget. A fiatalabb arcok ritkák. A csipkeverés 's Gravenmoerban azonban nem csak a múlté. A leckéket még mindig tanítják az új generációknak, bár apró lépésekben.

„Nehéz, de izgalmas is. Nagyon szeretnénk megtanulni a technikát”

Kiss Szilvia

Willy Verbunt maga is 43 éve tagja a Het Molenwiekje Csipkekörnek. Szerda délutánonként Tonnie den Boerral együtt egy kis csoport általános iskolás diákokat tanít csipkézni. Emellett kéthetente egyszer öt, 13 éves vagy annál idősebb lányt mentorálnak. Havonta egyszer találkozót tartanak a 17 éves vagy annál idősebb fiatal nők számára. „A gyerekek azonnal megértik” – mondja Verbunt, miközben egy színes, Donald kacsa formájú csipke munkát mutat.